

Л.М. Полюга

Національний університет “Львівська політехніка”

**ПОДАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КРАЇНОЗНАВЧОЇ ЛЕКСИКИ
НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

**ПОГЛЯД НА УКРАЇНСЬКЕ СЛОВНИЦТВО ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
(1991 – 2001)**

© Полюга Л.М., 2002

Теоретичне узагальнення досягнень української лексикографії і термінографії за десять років незалежності України, дослідження причин їх недосконалості.

The theoretical generalization of achievements of the ukrainian lexicography and terminography in ten years of Independence Ukraine and examining the cause of their imperfection.

Від початку свого зародження і під час розвитку українська лексикографія перед кожним визначним етапом суспільного та політичного життя народу була незмінним чинником утвердження національної самобутності, який підтримував та підготовляв заходи ідейного цілеспрямування української еліти. Чи то в часи, що передували визвольній війні українського народу 1648 р. під проводом Б. Хмельницького, коли появилися словники Л. Зизанія-Тустановського (1596), П. Беринди (1627), Є. Славинецького (1642), Корецького-Сатановського (1650) [1], чи в період становлення української літературної мови кінця XVIII – першої половини XIX ст., коли майже до всіх видань, пов’язаних з Україною, зокрема творів І. Котляревського (1798, 1808, 1809, 1842), М. Гоголя (1831), Марка Вовчка (1861), граматики О. Павловського (1818), до збірок пісень М. Цертелева (1819), М. Максимовича (1827), етнографічної розробки І. Кулжинського (1827), додавали словники, які пояснювали українські слова російською мовою (тоді ж були створені лексикографічні праці І. Войцеховича (1823), П. Білецького-Носенка (1823 – 1843), О. Афанасьєва-Чужбинського (1855), чи в добу утвердження національної свідомості кінця XIX – початку XX ст., коли підготовлено близько 150 словників, серед яких такі шедеври українського словництва, як праці Є. Желехівського та С. Недільського (1885 – 1886), Є. Тимченка (1892 – 1897), М. Уманця і А. Спілки (1893 – 1898), Б. Грінченка (1907 – 1909) [2], чи в десятиліття українізації, коли під егідою ВУАН та Інституту української наукової мови один за одним виходили друком видання з чіткими національними критеріями, за що в часи сталінського свавілля їх заборонено і проголошено “націоналістичним шкідництвом”, чи навіть у післявоєнний період [3] – на всіх цих етапах українські словники виконували важливу функцію національного самоутвердження [4]. Представники українського народу завжди, навіть тоді, коли колонізатори переслідували українську мову та культуру, видавали лексикографічні праці. Словникарі минулого знаходили способи обходити цензуру і їх видання ставали для українців своєрідними маніфестами. Ці словники зберігали мову народу, наводячи адекватні відповідники до чужих слів, доводили, що українська мова належить до найбагатших мов світу і не бідніша від інших європейських сучасних та античних індоевропейських мов, сприяли духовному збагаченню української нації, утверджували національну само-

бутність. Якщо лише виникали найменші можливості розвивати свідомість народу, берегти національну пам'ять і нести у віки значення слів про нашу довговічність рідною мовою, тоді спостерігався небувалий лексикографічний сплеск [5].

Кожен із названих часових відрізків є окремим етапом у розвитку української лексикографії. Саме таким можна вважати і перше десятиліття незалежної України. Тепер розпочався новий вільний період підготовки цих видань. Коли в попередні часи українська лексикографія, як було вказано, виконувала важливі функціонально лінгвістичні та етнічні завдання, то на теперішньому етапі засвідчуються нові прикмети цього напрямку наукових розробок.

Насамперед українські лексикони стали прикметою державотворчих процесів. Відчувається розкутість під час їх підготовки, особливо під час вибору типів створюваних видань. Свобода вибору цих типів диктується передусім національною незалежністю, що зумовлено конституційним визнанням української мови як державної. Сьогодні вже ніхто не може диктувати, які словники і якого розміру, якої потреби, яких можливостей треба, а які не належить випускати. Це, правда, інколи спричиняється до певного дублювання однотипних словників. Наприклад, появилось майже одночасно чотири словники чужомовних слів, кожен з яких не є зайвим і знаходить свого користувача [6].

Важливою прикметою нового українського словництва є те, що воно заповнює лагуни попередніх років і задовольняє в теперішніх умовах усі сфери суспільного життя, до яких за колоніальних часів доступ був обмежений. За період десятиліття появилось п'ять тлумачних словників [7], чотири синонімічні словники [8], два словники антонімів, один з яких фразеологічних антонімів [9]. Як і на попередніх етапах, широко продукуються перекладні словники. Різниця полягає лише в тому, що тепер переважають словники не російсько-українські та навпаки, хоч такі також публікуються, а перекладні словники з багатьма мовами світу і найбільше англо-українських та українсько-англійських. За десять років появилось 19 різних видань [10]. Крім того, українські слова в лексикографічних працях перекладаються арабською, білоруською, болгарською, ідіш, іспанською, італійською, китайською, німецькою, польською, російською, словацькою, старослов'янською, турецькою, чеською, французькою, японською та іншими мовами [11]. При тому зумовлені попитом і видаються такі специфічні лексикографічні видання, як розмовники української та англійської, болгарської, есперанто, німецької, польської, угорської, татарської (кримської), французької мов [12]. Серед них є і багатомовні перекладні словники [13]. Деякі з названих робіт витримали вже по кілька видань [14].

За останній час опубліковано ще і такі цікаві праці, як словник епітетів, словники труднощів написання слів, двотомний орфоепічний словник, низка орфографічних словників усіх рівнів, морфемні словники, словник імен богів, прасловник української мови, давньоукраїнської міфології [15], лексичні та фразеологічні словники українських говірок Надністрянщини, Гуцульщини, Західного Полісся, Нижньої Наддніпрянини, Слобожанщини, Степової України [16], різноманітні лексикографічні видання з ономастики [17], готується і випусками видається історичний словник української мови XVI – першої половини XVII ст. [18]. Великого поширення набули словники-мінімуми з окремих спеціальностей, які сприяють кращому засвоєнню чужої мови вузького кола фахівців та які легко і швидко можна підготувати та опублікувати [19]. Оскільки переклади словосполучень належать до дуже складних, потреба диктує в Україні і відповідні видання [20].

Під час підготовки словників дуже часто використовують комп'ютери. Тут особливо варта уваги робота Українського мовно-інформаційного фонду НАН України [21], співробітники якого вперше в Україні створили електронний диск інтегрованих лексикографічних систем "Словники України", який містить реєстр 152 тис. слів і складається з п'яти підсистем, дає повний перелік усіх граматичних форм для кожної лексичної одиниці реєстру, забезпечує виведення інформації про артикуляцію лексичних одиниць згідно із сучасною літературною вимовою звуків, інформує про 56 тис. фразеологічних одиниць, 9200 синонімічних рядів, понад 2200 компонентів антонімічних пар. Таке видання розпочинає лексикографічні праці нового типу.

Але чи не найрізноманітніше українська лексикографія розкривається в підготовці термінологічних словників, що зумовлене передусім потребою упорядкувати, унормувати, кодифікувати і уніфікувати українську термінологію, яка безпосередньо належить до державотворчих процесів, бо очевидним є те, що безповоротний процес українського державотворення диктує такі потреби національного життя, які сприяли би утвердженню його престижу в усьому світі. У складних економічних і політичних умовах українського суспільства ми прийшли з вагомими здобутками в розвитку термінологічних систем і власної термінографії.

Сам факт, що в час десятиліття Незалежності України вийшло 496 словників лише термінологічного типу з різноманітних галузей знань, виробництва, культури, говорить сам про себе [22]. (Для порівняння: в УРСР за 42 роки – 1948 – 1990 рр. – вийшло 107 подібних праць). А хіба не вражаючим є те, що вже 1991 р. вийшло 11 термінологічних словників, 1992 р. – 29, 1993 р. – 78, 1994 р. – 57, 1995 р. – 53, 1996 р. – 50, 1997 р. – 60, 1998 р. – 47, 1999 р. – 33, 2000 р. – 59, 2001 р. – 19 словників? Ці дані можуть бути занижені, бо не всі видавництва надсилають свою продукцію у Книжкову палату України, яка відображена в "Літописі книг" за 1991 – 2002 рр.

Такого багатства словників за десять років української історії, взагалі, та термінологічних, зокрема, ще не було в Україні. Вони свідчать про те, що українські вчені-лексикографи роблять свою державницьку справу. Лексикографічне господарство є чи не єдиною галуззю, яка переборює економічні труднощі і продовжує розвиватися. Поява таких праць – це вияв патріотичного ентузіазму самих авторів, свідчення великої працездатності цих людей, бажання усталити українські термінологічні системи, забезпечити українській мові якнайширші сфери розвитку в Україні та в глобальному просторі в галузях міжнародних відносин, політики, торгівлі, економіки, освіти та культури.

Специфікою української термінографії аналізованого періоду є те, що, на противагу загальномовним словникам, де переважали англо-українські і українсько-англійські, тут в більшості наявні двомовні перекладні російсько-українські словники, яких видано 179.

В українській термінографії на сьогодні маємо велику кількість лексикографічних праць з найрізноманітніших галузей знань. Найгрунтовніше представлено напрямки економіки та менеджменту, що репрезентовані 73 словниками. З 50 різноманітних термінологічних підсистем медицини видано 57 словників, з юриспруденції – 30, інформатики, комп'ютерної техніки – 27, хімії – 19, ділового спілкування – 17. По 12 словників опубліковано з програмування, математики, техніки і будівництва, по 11 – з екології, машинознавства, по 9 – з сільського господарства, політології, по 8 – з біології, педагогіки, 7 – з мовознавства, по 6 – з військової справи, електроніки, авіації, ракетно-космічної техніки, 5 – з машинобудування, по 4 – з автошляхової справи, електротехніки, землеробства,

музики, по 3 – з богослов'я, бібліотекознавства, геодезії, по 2 – з археології, морської справи, нумізматики, філософії, а також з таких галузей, які раніше не мали відповідних видань в Україні – з архітектури, бджільництва, виноробства, естради, журналістики, гідрогеології, гідрометрії, гончарства, митної служби, образотворчого мистецтва, поліграфії, пшениці, реклами, риторики, різьби по дереву, а також фігур мови Т. Шевченка, літературознавчих термінів І. Франка.

Цікавою прикметою названих видань, за нашими і М. Комової підрахунками, є і те, що 262 з них є словниками перекладного типу, а 234 видання – праці енциклопедично-довідкового типу, тобто тлумачні, тлумачно-перекладні, довідники, енциклопедії, енциклопедичні словники [23].

Про популярність словників свідчить і активність українських видавництв, у яких друкують національні лексикографічні видання: у Києві є “Довіра”, “Ірпінь”, “Кобза”, “Криниця”, “Либідь”, “Літера”, “Наукова думка”, “Науковий світ”, “Обереги”, “Освіта”, “Основа”, “Перун”, “Родовід”, “Рось”, “Торба”; у Львові – “Світ”; у Вінниці – “Велес”; у Луцьку – “Вежа”; у Тернополі “Максимум”, багато подібних видавництв існує при навчальних закладах тощо.

Здобутки української лексикографії, термінології та термінографії останнім часом частково вже проаналізовані [24], однак ці досягнення були б ще вагомішими, якщо б ділянки науки і культури могли розвиватися так само, як в інших незалежних європейських державах. Однією із причин, що стоїть на перешкоді досконалості української лексикографічної справи на національних підвалинах, є відсутність підтримки владними структурами і багатьма урядовцями, які не бажають усвідомити, що українська мова належить до багатих і розповсюджених мов світу, нехтують нею як державною мовою, матеріально і духовно не підтримують її, належно не захищають її, що, за словами митрополита УГКЦ Любомира Гузара, “може, найвиразніше показує слабкість і непослідовність нашої влади” щодо української мови [25]. З цієї причини впливає низка інших проблем.

Якщо лексикографічні проблеми частково концентруються в Українському мовно-інформаційному фонді НАН України, в якому намагаються організувати ресурси національної словникової бази, то опрацювання термінографічних проблем розсіяне по багатьох наукових установах, навчальних закладах, але вони не координуються між собою. Ці проблеми обговорюють на різних конференціях, але термінологічні словники укладають стихійно. На Україні для підтримки життєдіяльних процесів термінології бракує такої наукової інституції, як Інституту української наукової мови ВУАН, що існував з 1921 по 1930 рр. Саме через відсутність цього коригувального центру маємо в сучасному словництві величезну нестабільність.

Причиною нестабільності розвитку української термінографії, а частково, на жаль, і лексикографії загалом, був і залишається факт певної, а інколи навіть дуже великої залежності українських лексикографів від російських впливів. Здебільшого є намагання позбуватися калькування російських слів, термінів, але поки що вирватися з цього полону не вдається, бо немало навчальної літератури, посібників, виробничих процесів є російськими, а в багатьох навчальних закладах використовуємо перекручені терміни.

Буває й інша крайність. Щоб не використовувати російські кальки, автори інколи вдаються до не завжди вдалих новотворів, використовують у науковій мові регіонально обмежені діалектизми, що також не сприяє розвитку лексикографії на належній науковій основі.

До слабких сторін сучасної української лексикографії належить і те, що автори більшості українсько-іншомовних словників вихідною мовою не роблять української, тобто у першій лівій колонці не ставлять української мови або хоча не дають зворотних українсько-іншомовних, якщо не словників, то хоча б показників українських відповідників.

Останнім часом у термінології, а також в термінографії виникла велика проблема з дієприкметниками активного стану, бо дехто, намагається, і не без підстав, за всяку ціну уникати таких зворотів в українській мові. Це передусім тому, що існує ота вказана вже залежність окремих авторів від російської першооснови і широкої відсутності знань світових термінологічних систем. Крім того, замало вивчається національна лексична система та парадигматика української мови, тобто знову відчувається брак Інституту української наукової мови. Є і проблема багатовидовості дієслів та віддієслівних іменників у термінології, яка, на нашу думку, є дискусійною [26].

Слабким місцем нашої національної лексикографії є відсутність правопису, побудованого на національних підвалинах, тобто нестача нової редакції української орфографії. Необхідно продовжувати переконувати урядовців про хибність, протиконституційність їхньої поведінки, вимагати від влади змінити своє ставлення до мовної політики, до видання нового правопису, інформувати громадськість про справжній стан справ національної проблеми. Необхідна поступовість у нашій справі.

При опрацюванні лексикографічних видань дуже часто виникає побажання суто мовного характеру. Це насамперед стосується української частини словників. Річ у тому, що багато з них друкується у видавництвах, де не завжди є досвідчені філологічні кадри. Над словниками працює чимало людей, фахівців різних спеціальностей. Деякі автори радяться з філологами, інші намагаються вирішувати лексикографічні проблеми самостійно, не маючи належної філологічної підготовки. Буває і таке, що автор платить гроші і вирішує обійтися не лише без філолога, а і без доброго редактора чи коректора, і від того словникові видання багато втрачають.

Не можна оминати і того, що словники здебільшого стали засобом меркантильності. До цього спричинився передусім великий попит на словники різних типів. Незважаючи на те, що матеріальні достатки багатьох громадян невеликі, словники вони купують як книги, які завжди потрібні під руками. Усі видані лексикографічні праці варті уваги, тому що в них не раз можна знайти важливе раціональне наукове зерно.

Ми торкнулися успіхів української лексикографії та термінографії. частково їх тіньових сторін розвитку. Українська наука і культура немало здобула за десять років Незалежності, але і багато втратила, бо в інших сприятливіших національних умовах український інтелектуальний потенціал міг би здійснити значно більше в різних галузях, зокрема на шляху стабілізації лексикографічних і термінологічних проблем.

1. Німчук В.В. *Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською*. – К.: Наук. думка, 1980. 2. Горецький П.Й. *Історія української лексикографії*. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. 3. Паламарчук Л.С. *Українська радянська лексикографія: Питання історії, теорії та практики*. – К.: Наук. думка, 1978. 4. Кульчицька Т. *Українська лексикографія XIII – X ст. Бібліографічний покажчик*. – Львів, 1999. 5. Полюга Л. *Українська мова в процесі духовного відродження народу (про збереження і тяглість національної свідомості)* // *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Міжвід. зб. наук. праць*. – К., 1992. – Вип. 1. – С. 208 – 224. 6. Пустовіт Л.О. і ін. *Словник іношомовних слів*. – К.: Довіра, 2000; *Словник іношомовних слів / Укл.: Морозов С.М., Шкаранута Л.С.* –

- К.: Наук. думка, 2000; Сліпушко О.М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. – К.: Криниця, 2000; Бойків І. і ін. Словник чужомовних слів. – К.: Родовід, 1996.
7. Новий тлумачний словник української мови / Укл.: О.Сліпушко і ін.: У 4 т. – К.: Аконт, 1998; Тлумачний словник української мови / Укл.: Д.Гринчишин, В. Карпова, Л. Полюга, М. Худаиш, У. Єдлінська. – К.: Освіта, 1999; Великий тлумачний словник української мови: 170000 слів. Автор, керівник В. Бусел і ін. – К.: Ірпінь, 2001. 8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. – К.: Кобза, 1993; Словник синонімів української мови: У 2 т. – К.: Наук. думка, 1999; Вусик О.С. Словник українських синонімів. – Дніпропетровськ: Січ, 2000; Полюга Л.М. Словник синонімів української мови. – К.: Довіра, 2001.
9. Калашиник В.С. і ін. Словник фразеологічних антонімів. – К.: Довіра, 2001; Полюга Л.М. Словник антонімів української мови. – К.: Довіра, 2001. 10. Англо-український словник / Укл.: Биховець Н.М. і ін. – К.: Освіта, 1994; Англо-український словник: У 2 т. Укл. Балла М.І. – К.: Освіта, 1996 і ін. 11. Єрмоленко С.Я. і ін. Новий українсько-російський словник-довідник. – К.: Довіра, 1996; Українсько-есперантський словник. – Буенос-Айрес, 1991; Іспансько-український словник / Укл.: О.Буценко і ін. – К.: Основи, 1996; Короткий ідиш-український словник. Укл. Й.В. Торчинський. – К.: 1996; Українсько-китайський словник / Шупу Чен. – Пекін: Вид-во Шан'у Іншу-гуань, 1990; Українсько-німецький словник актуальної лексики / Укл. Л. Кунч. – К.: журн. "Україн. світ", 1994; Богоцький К.І. Українсько-англійський тематичний словник. – К.: Криниця, 2001 і ін. 12. Українсько-болгарський розмовник / Укл.: З.М. Терлак, М.О. Ярмолюк, Т.І. Панько. – Львів, Світ, 1994; Українсько-німецький розмовник / Укл. Т.Луцук і ін. 2 вид. – Львів, Світ, 1994 і ін. 13. Латинсько-українсько-російський і Українсько-російсько-латинський словник / За ред А.Г. Ступінської. – К.: Вища школа, 1993; Іваницький Р.В., Кияк Т.Р. П'ятимовний тлумачний словник з інформатики. – К.: Фірма "ВІПОЛ", 1995; Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник. Укл.: Л.І. Петрух і ін. Ред.-лексикограф Л. Полюга: У 2 т. – Львів, Вид. спілка "Словник" Львів. мед. ун-ту, 1995. 14. Англо-український словник. Укл.: Н.М. Биховець і ін. 4-те вид. – К.: Освіта, 1994; Новий тлумачний словник української мови. Укл.: О.Сліпушко і ін. У 3 т. – Вид. 2-ге. – К., 2001. 15. Пустовіт Л.О. і ін. Словник епітетів української мови. – К.: Довіра, 1998; Клименко Н.Ф. і ін. Словник афіксальних морфем української мови. – К., 1998; Полюга Л.М. Словник українських морфем. – Львів: Світ, 2001; Плачинда С.П. Словничок давньоукраїнської міфології – К., Укр. письм., 1993; Мосенкіс Ю.Л. Трипільський прасловник української мови. – К., 2001; Волочай В.Г. Словник імен богів давньоукраїнської міфології. – Вінниця: Велес, 2001. 16. Гуцульські говірки. Короткий словник. Укл.: Г. Гузар, Я. Закревська, У. Єдлінська, В. Зеленчук, Н. Хобзей. – Львів, 1997; Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок: У 2 т. – Луцьк, 2000; Чабаненко В.А. Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпряниці: У 4 т. – Запоріжжя, 2001. 17. Худаиш М.Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів: Утворення від слов'янських автохтонних відкомполітичних скорочених особових власних імен. Відп. ред. Полюга Л.М. – К.: Наук. думка, 1995; Горпинич В.О. Прізвища Степової України. – Дніпропетровськ, 2000. 18. Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. Ред. кол. Д. Гринчишин (відп. ред.), У. Єдлінська, Я. Закревська, Р. Керста, Л. Полюга, М. Чікало. – Вип. 1 – 8. – Львів, 1994 – 2001. 19. Лексичний мінімум з наукового стилю мовлення для студентів-іноземців підготовчих факультетів / Укл. О.Г. Бочкарьова. – К.: 2000; Англо-український учбовий словник для студентів фізичних факультетів / Укл. І. Русакова. – Одеса, 2000. 20. Латигіна А.Г. і ін. Тлумачний українсько-англійський словник ідіомів для

бізнесменів. – К., 2000; Непийвода Н. Практичний російсько-український словник / Найуживаніші слова і вислови. – К., 2000; Кожуховський Л.М. Шкільний фразеологічний словник. – К., 2001; Головацук С.І. Російсько-український словник сталих словосполучень. – К., 2001. 21. Широков В.А., Манако В.В. Організація ресурсів національної словникової бази // Мовознавство, 2001. – № 5. – С. 3 – 13. 22. Комова М.В. Українська термінологічна лексикографія: 1948 – 2000 // Львів, 2002. – 84 с. 23. Там само, с. 12. 24. Кочан І. Українське термінознавство на сучасному етапі // Український правопис і наукова термінологія: проблеми норми та сучасність. – Львів, 1997. – С. 101 – 107; Наконечна Г. Термінологічне словникарство сьогодні // Там само. – С. 108 – 114. 25. Інтерв'ю з митрополитом УГКЦ кардиналом Любомиром Гузаром // газ. “Поступ” (Львів) 21 – 27.03.2002. – № 40. – С. 9. 26. Войналович О., Моргунок В. Російсько-український словник наукової мови. Термінології процесових понять. – К.: Вирій, 1997.

О.А. Шпак

Львівський національний університет ім. І. Франка

РЕЧЕННЯ З СУМІЩЕННЯМ ПРИСУДКІВ З ТОЧКИ ЗОРУ ЇХ ФОРМАЛЬНО-ГРАМАТИЧНОГО СКЛАДУ

© Шпак О.А., 2002

Внаслідок суміщення лексично ідентичні гетерофункціональні елементи заміщуються нулем у поверхневій структурі речення. Речення з суміщенням присудків належать до самостійних синтаксичних одиниць, структура яких не залежить від ситуації або контексту, а обумовлена лінгвістичними факторами і принципом економії мовлення. Зарахування таких речень до неповних неправомірне, оскільки в них немає порушень первинного зв'язку між мовними ланками, вони “вписалися” у межі існуючих моделей, відрізняючись лише нерозгорнутістю плану форми порівняно з планом змісту. Речення з суміщенням присудків характеризуються значною інформативною ємністю.

The sentences in which two or more heterogeneous predicates are combined are studied from the point of view of their formal grammatical structure. A verbal form common for heterogeneous predicates performs two and more grammatical functions simultaneously. Such bifunctionality is accompanied by zero-substitution of the identical form in the surface structure of the complete two-member sentence. The sentence with combined predicates is an autosemantic syntactic unit characteristic both of colloquial and literary bookish English.

Синтаксичний процес суміщення полягає в одночасному вживанні дієслівної форми у двох позиційно і формально ідентичних структурах. Одночасна реалізація двох гетерогенних граматичних значень в одній одиниці форми супроводжується нульовим вираженням одного з них на рівні поверхневої структури.

Факти значимої відсутності синтаксичних компонентів речення традиційно групуються навколо двох понять: синтаксичний нуль або еліптичне речення [1, 3, 4, 5]. Незважаючи на дискусійність питання і багатоманітність термінології, явищам, які називаються нулем, еліпсом, пропущенням, неповним реченням тощо, властива одна спільна риса: у реченні пропущений (не виражений, виражений нулем) компонент